

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: **«НАЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ
ІГОР І ЗАБАВ У СИСТЕМІ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ ДЛЯ
ГРУП ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ»**

Виконав: студент 2 курсу, групи FKS1-M21z
спеціальності 017 Фізична культура і спорт
Снегов Олександр Сергійович

Керівник: **Гуска М. Б.**, кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент

Науковий консультант: **Зубаль М.В.**,
кандидат наук з фізичного виховання та
спорту, доцент

Рецензент: **Мисів В. М.**, кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент
кафедри теорії і методики фізичного
виховання

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ГРУП ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР.....	8
1.1. Гра як метод фізичного виховання у народній педагогіці.....	8
1.2. Національна спрямованість українських народних рухливих ігор та забав.....	22
1.3 Особливості розвитку фізичних якостей дітей груп початкової підготовки.....	30
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	38
2.1. Методи дослідження.....	38
2.2. Організація дослідження.....	41
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ГРУП ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР.....	44
3.1. Формування фізичної діяльності учнів засобами українських народних рухливих ігор.....	44
3.2. Обговорення результатів експериментального дослідження.....	55
3.3. Результати експериментальної перевірки ефективності методики використання українських національних рухливих ігор на заняттях у групах початкової підготовки.....	57
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена складними процесами українського державотворення, динамічними змінами в суспільно-політичному та соціально-економічному житті країни, які потребують утвердження національної свідомості українців, усіх громадян України. Саме становлення національної держави виявило постійне зацікавлення науковців і громадськості до нової проблеми – формування національної свідомості дітей та молоді, яка є фактором оновлення суспільства.

Відродження України неможливе без формування національної свідомості народу, насамперед, у дітей і молоді. Особливе «занепокоєння викликає відсутність у значної частини населення України усвідомлення себе як частини народу, співвіднесення своєї діяльності з інтересами нації». Покоління, сформоване на духовних надбаннях предків, може утверджувати нову духовність, творити культуру, гідну сьогодення, продовжувати і розвивати культурно-історичні традиції [4; 12; 24; 25; 38].

Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення, першою чергою, своєї долі, долі своїх сусідів, подальшого світового порядку на планеті. В сучасних важких і болісних ситуаціях викликів та загроз і водночас великих перспектив розвитку, кардинальних змін у політиці, економіці, соціальній сфері пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд з забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування в європейське співтовариство, є визначення нової стратегії виховання як багатокomпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток Української держави.

Серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають

підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (*patria*) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін.

Особливого значення набуває ознайомлення з історією героїчної боротьби українського народу за державну незалежність протягом свого історичного шляху, зокрема у XX-XXI століттях це ОУН, УПА, дисидентський рух, студентська Революція на граніті, Помаранчева революція, Революція Гідності та ін. [Наказ МОН № 621].

Процес формування національної свідомості починається в родині змалку і продовжуються в дитячих дошкільних установах, школах, середніх та вищих навчальних закладах. Національне виховання є одним із головних пріоритетів сучасної освіти, його основна мета – виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді потреби та уміння жити в громадському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної культури.

Національне виховання спрямовується на «залучення учнів до глибинних пластів національної культури і духовності формування у дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури». При цьому „національне виховання здійснюється на всіх етапах навчання, забезпечується всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарованість, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності і культури, виховання громадянина України, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності, спрямованої на процвітання України” [21; 27; 28; 29; 35].

Побудова і збереження Української демократичної держави вимагає формування в її громадян національної свідомості і самосвідомості. Освіта є

джерелом, з якого дитина найбільш черпає допомогу для національного самовизначення. Якщо предметом уваги дитини стає національне, рідне, а тренер спонукає дитину поставитись до нього прихильно, то це є шлях до формування національної свідомості. Адже творцем національних рухливих ігор є сам народ. Він завжди виступає вихователем молодого покоління, а виховання при цьому набуває народного характеру (Г. С. Сковорода, К. Д. Ушинський). Тому національні рухливі ігри кожного народу своєрідні, неповторні й унікальні. Ці ігри відображають світогляд народу, його морально-етнічні й естетичні принципи, багатовіковий досвід виховання підростаючого покоління [15; 22; 31; 42; 44; 80].

Разом із тим, національно-патріотичне виховання не повинно прищеплювати ідеї культурного імперіалізму, тобто способу споглядання світу лише очима власної культури. Ця Концепція виходить з ідеї об'єднання різних народів, національних та етнічних груп, які проживають на території України, довкола ідеї української державності, українського громадянства, що виступають загальними надбаннями, забезпечують їхній всебічний соціальний та культурний розвиток. Українська держава заперечує будь-які форми дискримінації, підтримуючи всі мови і культури, що зазнали такої дискримінації в часи колоніальної залежності України.

На жаль, до сьогодні українська освіта не мала переконливої і позитивної традиції, досвіду щодо виховання патріотизму в дітей та молоді, у попередні часи боялися взагалі терміну «національний», а «патріотичне виховання» сприймали винятково в етнонародному або неорадянському вимірі.

Сьогодні як ніколи гостро постала проблема організації дозвілля дітей та забезпечення їхньої рухової активності, як запоруки фізичного та морального здоров'я. Сучасні діти переймають від дорослих культуру гаджетів, в яких електронні ігри на одинці позбавляють їх можливості формувати навички спілкування та знижують рухову активність. Рухливі ігри з однолітками поступово стають «не модними», адже в електронні можна

грати самому, нічого ні з ким не узгоджуючи. Гра для учнів у реальному середовищі є способом засвоєння нової інформації, моделей поведінки, а також одним із головних засобів формування моральних якостей. Рухливі ігри здружують учнів, об'єднують у спільній, позитивно забарвленій діяльності. Розуміння ролі рухливих ігор на належному рівні спонукатиме педагогічних працівників активно використовувати їх у роботі з дітьми.

Такий стан проблеми вимагає пошуку більш досконалих форм і методів зміцнення здоров'я дітей. Відповідно велике соціальне й педагогічне значення проблеми застосування українських національних рухливих ігор з учнями у групах початкової підготовки в ДЮСШ і недостатнє її наукове обґрунтування й зумовили вибір теми нашого дослідження.

Об'єкт дослідження – процес фізичного виховання учнів у групах початкової підготовки.

Предмет дослідження – система застосування національних рухливих ігор на заняттях з учнями початкової підготовки в групах ДЮСШ.

Мета дослідження – обґрунтувати ефективність впливу українських народних рухливих ігор на виховання національно-культурної свідомості дітей груп початкової підготовки.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасний стан проблеми використання українських народних рухливих ігор у системі фізичного виховання учнів.
2. Показати педагогічні можливості національних рухливих ігор.
3. Організувати і провести експериментальне дослідження.
4. Визначити особливості впливу рухливих ігор на розвиток фізичних якостей учнів груп початкової підготовки.
5. Визначити ефективність експериментальної методики використання українських народних рухливих ігор у формуванні національно-культурної свідомості учнів груп початкової підготовки.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано методи: теоретичних і практичних досліджень у сфері фізичного

виховання і спорту; аналіз і узагальнення матеріалів науково-методичної літератури та нормативно-правових документів, що відображають сучасний стан проблеми застосування українських національних рухливих ігор у фізичному вихованні учнів; соціологічні методи, спрямовані на впровадження народних ігор у розвиток фізичних якостей учнів груп початкової підготовки; педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент з визначенням методики використання українських народних рухливих ігор у формуванні національно-культурної свідомості учнів груп початкової підготовки; медико-біологічні методи дослідження; методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в: системному аналізі й узагальненні теоретичних, методологічних і методичних положень щодо професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури; уміння вчитися засобами українських народних ігор, які можуть бути використані тренерами ДЮСШ на етапах початкової підготовки у навчально-виховному процесі.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітних наукових конференціях студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка [84, 85, 86].

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в трьох наукових статтях.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 78 сторінках, з яких основного тексту 68, що містить 4 таблиці і 5 рисунків. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та зі списку 86 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Сучасна система фізичного виховання у групах початкової підготовки передбачає широке використання національних українських рухливих ігор, які є одним з основних засобів підвищення рухової активності дітей, формування позитивної мотивації до занять фізичними вправами та виховання моральних, естетичних і вольових якостей особистості. Великі можливості у фізичному вихованні для дітей груп початкової підготовки мають українські рухливі ігри, створені послідовною зміною вікових і соціальних ролей. Вони найповніше відображають спосіб життя нашого народу. У практиці педагогічної діяльності національні рухливі ігри використовуються епізодично, без достатнього наукового обґрунтування їх впливу на фізичний стан дітей.

2. 7-9 літній вік є важливим етапом в розвитку особистості майбутніх громадян України. Тому дослідження та вивчення особливостей розвитку організму дітей груп початкової підготовки є актуальним завданням, що надає можливість правильно будувати та здійснювати процес фізичного виховання учнів на тренувальних заняттях. Відповідно здоров'я та фізична підготовленість дітей 7-9 літнього віку є важливим чинником фізичного потенціалу української нації, а необхідність виховання здорового, гармонійно розвиненого у фізичному та інтелектуальному плані підростаючого покоління актуалізується потребами нашої молоді незалежної держави.

3. Вплив національних рухливих ігор на розвиток фізичних якостей та здібностей учнів груп початкової підготовки у спортивних школах значно підвищується, якщо в процесі навчання чітко дотримуватися наступної методики виховання фізичних здібностей: комплексність, регулярність і послідовність; тривалість виконання ігор і обсяг навантаження; інтервали відпочинку і їх характер. Завдяки застосуванню українських рухливих ігор, у дітей основної групи відбулося значне покращення функції органів дихання.

4. Організація процесу фізичного виховання дітей груп початкової підготовки, використання ефективних засобів впливу на організм дітей, зацікавлення їх в систематичних заняттях фізичними вправами має велике значення для виховання здорового підростаючого покоління. Особливу роль в цьому процесі відіграє виховання фізичних якостей, які протікають більш ефективно, якщо його проводити з урахуванням сензитивних періодів розвитку дітей 7-9 літнього віку. Загалом 7-9 літній вік є сприятливим періодом для виховання фізичних якостей. Особливо це стосується швидкості, швидкісно-силових якостей, спритності, гнучкості.

5. Слід враховувати використання засобів та методів їх виховання з обов'язковим врахуванням анатомо-фізіологічних і психічних особливостей розвитку організму дітей початкової підготовки. В цьому аспекті особливе значення набуває використання в процесі тренувальних занять у групах початкової підготовки рухливих ігор і в першу чергу – українських народних рухливих ігор. Гра є найбільш доступним для дітей видом діяльності, способом переробки отриманих із навколишнього світу вражень, знань, тому вона відіграє велике значення у психічному розвитку дитини. Можна виділити дві головні сфери життя дитини, які підпадають під вплив гри: пізнавальні процеси та розвиток, виховання особистості.

6. Кожна гра має правила, які підпорядковані ігровому задуму і змісту гри та водночас виконують дуже важливу функцію – організують гру. Правила гри є точно визначеними вимогами до дітей. Основою дидактичної гри є пізнавальний зміст. Рухлива гра належить до класу ігор з правилами, оскільки виділення і усвідомлення системи ігрових і навчальних задач відбувається за допомогою наявності певних фіксованих правил гри. Система правил кожної рухливої гри дає змогу не лише визначити зміст освіти, що реалізується в грі, а й дозувати його, розподіляти за окремими навчально-ігровими циклами. Тому рухливу гру можна трактувати як форму навчання, де засвоєння змісту освіти під керівництвом тренера опосередковане ігровою

взаємодією дітей, що регулюється встановленими правилами гри, її порядком і режимом.

7. Основна роль тренера під час організації рухливої гри полягає у створенні таких умов, щоб головним чином не зашкодити дитині. Будь-яка інструментовка ігор виправдана ще й психологічно: у грі дитина безтурботна, психологічно розкута і тому більше, ніж коли-небудь, здатна на повне вираження своєї індивідуальності. Важливим стає таке завдання для тренерів груп початкової підготовки: дати можливість кожній дитині через гру самовиразитися, самореалізуватися як у процесі навчання, так і в позаурочній діяльності.

8. Проблема виникнення українських народних рухливих ігор, їх класифікація, розробка і впровадження в тренувальний процес для дітей груп початкової підготовки, комплексів українських народних рухливих ігор має велике практичне значення для виховання фізичних якостей і підвищення рівня фізичної підготовленості учнів. Цей процес дає можливість ознайомити дітей з народними звичаями, традиціями, обрядами, сприяє вихованню у групах початкової підготовки національної гордості, почуття патріотизму.

9. Походження українських народних рухливих ігор пов'язано з історичними і побутовими факторами. В українських народних рухливих іграх чітко відображені звичаї народу України, його побут, рівень уявлень про світ, елементи побутових та військових дій. Одним з важливих завдань для спеціалістів є вивчення багатой народної спадщини в області українських рухливих ігор і їх застосування в процесі фізичного виховання з метою виховання гармонійно розвинених громадян незалежної України.

В результаті проведеного експериментального дослідження нами встановлено, що використання українських народних ігор на тренувальних заняттях у групах початкової підготовки позитивно впливає на підвищення емоційного фону занять, на розвиток організму дітей початкової підготовки, про що свідчать показники фізичного розвитку і фізичної підготовленості дітей експериментальної групи. Використання комплексів українських

народних ігор на тренувальних заняттях показало, що в учнів експериментальної групи відбувся більший приріст показників розвитку фізичних якостей порівняно з показниками контрольної групи. Отже, українські рухливі народні ігри є дієвим засобом формування національно-культурної свідомості учнів груп початкової підготовки у спортивних школах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажиппо О. Ю. Роль і місце фізичного виховання школярів у формуванні навичок здорового способу життя. Педагогіка та психологія. 2015. Вид. 47. С. 290-300.
2. Агіляр Туклер В. В. Ініціативність дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема сучасності. Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. VI щорічної Всеукр. наук.-практ. конф. 2016. С. 77-84.
3. Азарова Л. Є., Франчук Н. Л. Організація ігрової діяльності дошкільників як соціально-педагогічна проблема. Збірка наукових праць «Vzdelávanie a spoločnosť (Освіта та суспільство)» Прешовського університету в Прешові. 2016. С. 9-16.
4. Ашиток Н. Формування гуманістично-ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку на матеріалі дитячої літератури. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». № 5 2017. С. 37.
5. Бойко О. М., Яковенко Л. В. Рухливі ігри. Середній та старший вік. Харків: Вид-во «Ранок», 2017. 32 с
6. Беленька Г. В., Богінч О. Г. Богданець-Білоskalенко Н. І. Освітня програма від 2 до 7 років «Дитина». Київ. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/osvitnya-programa-ditina-nmc.pdf> (дата звернення: 22.04.2020).
7. Базильчук В., Дутчак Ю. Еволюційний шлях класифікації рухливих ігор. Молодь і ринок. 2016. Вип. 141. 133 с.
8. Бех І. Патріотизм має бути дієвим : сучасний підхід до патріотичного виховання. Дошкільне виховання. 2016. № 8. С. 2-4.
9. Богущ А. Національно-патріотичне виховання в українському дитячому садку : концепція Софії Русової та сьогодення. Дошкільне виховання. 2016. № 2. С. 2-6.

10. Балан О. Є., Мельник О.А. Фізичне виховання в контексті сучасної освіти: Матеріали XIII Міжнародної науково-методичної конференції. Київ НАУ, 2018. С. 8.

11. Боровська Т.В., Ахметов Р.Ф. Теоретико-методичні засади розвитку фізичних здібностей в учнів молодшого шкільного віку. Студентська спортивна наука : зб. наук, праць I Всеукр. студентської наук.-практ. конф. Житомир : Вид-во «Рута», 2015. С. 39-44.

12. Беленька Г. Пуйо О. Формування ціннісних орієнтирів дітей дошкільного віку: Сінгапур – Україна, порівняльний аспект. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: педагогіка. №2. 2019. С. 6-13.

13. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль. 2017.

14. Березюк Ю. Врахування особливостей розвитку дітей молодшого шкільного віку в процесі навчання. Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць. Житомир : «Полісся», 2016. У 3-х ч. Ч. II. 53 с.

15. Бойко А. В. Народні рухливі ігри як засіб виховання в старших дошкільників початкових патріотичних почуттів. Складання картотеки народних рухливих ігор : кваліфікаційна робота. Кривий Ріг : КДПУ, 2021. 42 с.

16. Волков Б. С. Психологія молодшого школяра. Київ, 2015. 366 с.

17. Власюк О. Деякі проблеми фізичного виховання школярів і сучасні шляхи їх розв'язання. Дніпропетровськ, 2016. С. 30-33.

18. Вільчковський Е. С., Шиян Б. М., Цьось А. В., Пасічник В. Р. Система фізичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл Польщі та України (XVI – початок XXI століття): порівняльний аналіз. Луцьк, 2016. 240 с.

19. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Київ. Оберіг, 1993. 589 с.

20. Вовканчик Л. С. Вікова анатомія і фізіологія : навч. посіб. для практ. занять. Львів : ЛДУФК, 2016. 18 с.

21. Галай М. Д. Рухливі та спортивні ігри як основний засіб фізичного виховання для дітей молодшого шкільного віку. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук, праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. ЗК (110). С. 137-140.

22. Гуска М. Б., Мазур В. Й. Використання спеціальних вправ та ігор-єдиноборств з юними борцями ДЮСШ. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. Вип. 16. Т. 2. С. 97-98.

23. Гуска М. Б., Дорош В. У., Козак Є. П., Стасюк І. І. Організація і проведення змагань зі спортивних ігор (волейбол). навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 284 с.

24. Гуска М. Б., Гуска М. В., Мазур В. Й. Ігри та забави від народження до школи. Методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. 196 с.

25. Гуска М. Б., Дорош В. У., Козак Є. П., Стасюк І. І. Рухливі та рекреаційні ігри і спеціальні вправи у навчально-тренувальному процесі юних волейболістів. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 216 с.

26. Дейкун М. П. Форми організації позакласної та позашкільної роботи з фізичного виховання як дієва складова запровадження здорового способу життя. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання 2015. 248 с.

27. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огневюк ; авт кол. : Г. В. Беленька та ін. ; наук. ред. Г. В.

Беленька, М. А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.

28. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> (дата звернення: 31.01.2020)

29. Етнографія України: Навчальний посібник / За ред. С. А. Макарчука. Львів: Світ, 2001. 520 с.

30. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації роботи груп для дітей старшого дошкільного віку при загальноосвітніх навчальних закладах: лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-411 від 13.08.2014. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/2724->. (дата звернення: 20.01.2020)

31. Іванна Івануса. Розвиток координаційних здібностей засобами рухливих ігор та естафет з інтегрально-розвивальними м'ячами. Методичний посібник для вчителів фізичної культури. Жовква 2016. 99 с.

32. Інструктивно-методичні рекомендації МОН України «Про організацію національно-патріотичного виховання у ДНЗ» (від 25.07.2016 р.) [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> Назва з екрану.

33. Іонов І. А., Комісова Т. Є., Слюсарев В. Ф., Шаповал С. О. Фізіологія крові та внутрішнього середовища: методичні рекомендації Харків : ЧП Петров В.В., 2017. С. 7-8.

34. Кругляк Тетяна, Кругляк Наталія. Рухливі ігри та забави в дошкільному навчальному закладі" .Тернопіль : Вид-во Підручники та посібники 2018. 64 с

35. Косовцева Ніна. Рухливі ігри. Найкращі ідеї для активного відпочинку. 1-4 класи (+ настільна гра). Харків : Вид-во «Ранок» 2018. 80 с.

36. Ковальчук Н. М., Санюк В. І. Рухливі ігри на заняттях із гімнастики : методична розробка. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 92 с.

37. Каплуновська О. Орієнтири патріотичного виховання : особливості організації роботи з дошкільнятами. Дошкільнє виховання. 2015. № 8. С. 8-11.
38. Каплуновська О. Україна – моя Батьківщина. Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. О. М. Каплуновська та ін. ; за наук. ред. О. Д. Райпольської. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 72 с.
39. Кузьменко В. В., Чижик Т. Г. Физиологические основы физической подготовки учащихся младших классов. Доклады Казахской академии образования. 2016. № 4. С. 23-30
40. Кулинич О. І., Кулинич Р. О. Теорія статистики: підруч. 7-е вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2015. 239 с.
41. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання; підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2 т. К.; Олімпійська література. 2017. С. 222-266.
42. Лаврінчук Ю. О. Педагогічні умови підвищення мотивації до навчання в молодшому шкільному віці. Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 21-22 грудня 2018 року). У 2-х частинах. Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», Ч. 1. 2018. 64 с.
43. Лисий П. Методика навчання рухливим іграм в початкових класах: збірник матеріалів наукових досліджень студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Факультет фізичної культури. [редкол. М. С. Солопчук відп. ред. та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, ТОВ «Друкарня «Рута», 2017. Випуск 9. С. 75-79.
44. Москаленко Н. Алфьоров О. Організаційно-методичні аспекти сучасного уроку фізичної культури. Спортивний вісник Придніпров'я. Дніпропетровськ, 2016. № 1. С. 196-200.
45. Методика викладання рухливих ігор і забав : методичні вказівки до виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань для студентів

спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». уклад. : О. С. Гончаренко, А. Ю. Приймак. Краматорськ : ДДМА, 2021. 52 с.

46. Максименко Д. Характеристики книги "Ігри та ігрові завдання для дітей раннього віку з обмеженими можливостями здоров'я. Практична психологія". Київ. 2019. 120 с.

47. Маршицька В. В. Технологія виховання емоційно-ціннісного ставлення до соціальної дійсності у старших дошкільників в умовах дошкільного навчального закладу. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Вип. 21(2) 2017. С. 31-44.

48. Мармитко М. В. Методика розвитку фізичних якостей в учнів початкових класів на уроках фізичної культури засобами рухливих ігор. Методичний посібник. Вінниця: ММК, 2016. 68 с.

49. Микитюк О. М., Данильченко С. І. Анатомо-фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. Теорія і методика фізичного виховання. 2003. Вип. 1. 31-39 с.

50. Наумчук В. І. Використання рухливих ігор в олімпійській освіті молодших школярів. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення: матеріали II науково-методичного семінару. Тернопіль. 2017. С. 85-88.

51. Наливайко Д. С. Козацька християнська республіка (Запорозька Січ у західноєвропейських історико-літературних пам'ятках). Київ, 1992. 495 с.

52. Олійник О. М. Культивування емоційної культури як ціннісної потреби дитини дошкільного віку. Інноватика у вихованні: збірник наук. праць. Кам'янець-Подільський. Т.2. №7. 2018. С. 239-246.

53. Огієнко І. Українська культура. Репринтне відтворення видання 1918 року. Київ. Абрис, 2001. 272 с.

54. Пуйо О. І. Рухливі ігри як засіб формування ціннісних орієнтацій дітей старшого дошкільного віку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Автореф. дис. на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2021. 22 с.

55. Пуйо О. І. Гра як засіб формування ціннісних орієнтацій дітей старшого дошкільного віку. Збірник, присвячений Всеукраїнській науковопрактичній конференції, приурочений 100-річчю заснування Академії Наук України. Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. Тернопіль: ТОККІПО. 2018. Вип. 10. С. 19-23.

56. Пуйо О. І. Формування моральних якостей дітей дошкільного віку засобами рухливих ігор. Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том IV. Психологія розвитку дошкільника. Вип. 14. 2018. С. 208-218.

57. Приступа Є., Слимаковський О., Лук'янченко М., Українські народні рухливі ігри, розваги та забави: Методологія, теорія і практика. Дрогобич: Вимір, 2001. 448 с.

58. Пасічник В. М., Мельник В. О. Рекреаційні ігри: навчальний посібник. Львів: ЛДУФК, 2018. 106 с.

59. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (10-11 травня 2018 року, м. Львів). Львів: ЛДУФК, 2018. 334 с.

60. Повх О. Ефективне застосування українських національних рухливих ігор у процесі фізкультурно-оздоровчих занять із учнями початкових класів: збірник матеріалів наукових досліджень студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Факультет фізичної культури. [редкол. М. С. Солопчук відп. ред. та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, ТОВ «Друкарня «Рута», 2017. Випуск 9. С. 100-105.

61. Рошчін І. Г. Загальна фізична підготовка учнів ЗОШ: історія, теорія, практика (кінець XIX – початок XXI століть): монографія. Херсон, 2015. 344 с.
62. Стаєнна О. О. Роль дорослого в дитячій грі. Палітра педагога: науково-методичний додаток до журналу «Дошкільне виховання». №1. 2017. С. 3-5.
63. Савченко О. Я., Шияна Р. Б. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 класи. Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240 с.
64. Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів. упоряд. : О. М. Байер, Л. В. Батліна, А. М. Богуш та ін.; наук. керівник акад. А. М. Богуш ; за заг. ред. Л. В. Батліної. Тернопіль: Мандрівець, 2015. 200 с.
65. Самотулка Т. Історія України в іграх. Київ-Нью-Йорк: М. П. Коць, 2005. 348 с.
66. Трачук С., Куликовська С., Заяць Л. Оцінка рухової активності молодших школярів у позакласній роботі з фізичної культури. вісник Придніпров'я, 2016. 113 с.
67. Тимчик О. В., Мойсак О. Д., Омері І. Д. Анатомія і фізіологія дитини: навч.-метод. посіб. з питань проведення практичних робіт [для студ. небіолог. спец. вищ. навч.закл.] Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2016. С. 35-36.
68. Удосконалення здоров'язбережувальної системи позакласної та позаурочної роботи з фізичного виховання. М. О. Носко, О. А. Архипов, С. В. Гаркуша, О. М. Воеділова, Ю. М. Носко : Педагогічні науки. 2017. Вип. 143. С. 291-299.
69. Українські народні рухливі ігри у дошкільному навчальному закладі : навч. посіб. Вид.3-тє, перероблене й доповнене . уклад. : С. І. Матвієнко, І. І. Заплішний. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 152 с.

70. Українка Леся. Стародавня історія східних народів 2-е вид. Катеринослав, 1918. С. 14-24.
71. Франко Т. Історія і теорія руханки. Коломия-Львів, 1923. С.16-25.
72. Фролова Л. С. Організація та методика підготовчої частини уроку з спортивних ігор: навчально-методичний посібник. Черкаси, 2015. С. 18-22.
73. Функціональний статус дівчаток із різними соматотипами під час навчання в основній школі. Єдинак Г. А, Галаманжук Л. Л, Ключ О. А, Гуска М. Б. та ін. Вісник Прикарпатського у-ту. Фізична культура. 2019. Випуск 31. С. 49-55.
74. Цьось А. В. Фізичне виховання в календарній обрядовості українців. Луцьк : Надстир'я, 2000. 376 с.
75. Чумарна М. Рухливі розвивальні ігри для талановитих і кмітливих: від 5 до 12. Тернопіль. 2017.86 с.
76. Чижик Т. Г., Потоцька Т. Ф. Фізична підготовка дітей передшкільного та молодшого шкільного віку у контексті Нової української школи: монографія. Миколаїв: Іліон, 2020. 130 с.
77. Шуть М. Сучасна ігрова педагогіка. Методичка скарбничка вихователя. Київ. № 6. 2016. С. 33-36.
78. Шевцова Г. Г. Молодший шкільний вік як предмет психолого-педагогічних досліджень: традиції та інновації Молодший шкільний вік: м. Херсон, ХДУ, 2015. С. 134-138 с.
79. Шутько В. В. Методика застосування рухливих ігор: Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2016. 145 с.
80. Яловська Ольга. Українські народні дитячі рухливі ігри, забави та розваги. Методичний посібник. Київ : Мандрівець 2018. 264 с.
81. Яковенко О. В. Інтелект та мислення. Психологічний практикум. Методичний посібник. Київ: ТОВ «НВПІНТЕРСЕРВІС», 2017. Частина 1. С.7.
82. Янкович О. І. Педагогіка забави в теорії і практиці початкової та дошкільної освіти України й Польщі. Педагогічний альманах : збірник

наукових праць. КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Вип. 36. 2017. С. 19-24.

83. Яковенко Л. В., Бойко О. М. Рухливі ігри. Маски. Ранній та молодший вік. Харків : Вид-во «Ранок» 32 с.

84. Снегов О. С. Розвиток рухових якостей на секційних заняттях засобами спортивної боротьби: збірник матеріалів наукових досліджень студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Факультет фізичної культури. [редкол. М. С. Солопчук відп. ред. та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, ТОВ «Друкарня «Рута», 2018. Випуск 10. С. 92-97.

85. Снегов О. С. Спрямованість фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку засобами українських народних рухливих ігор: збірник матеріалів наукових досліджень студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Факультет фізичної культури. [редкол. І. І. Стасюка відп. ред. та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, ТОВ «Друкарня «Рута», 2021. Випуск 13. С. 73-76

86. Снегов О. С. Формування фізичної діяльності у групах початкової підготовки засобами українських рухливих ігор: збірник матеріалів наукових досліджень студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Факультет фізичної культури. [редкол. І. І. Стасюка відп. ред. та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, ТОВ «Друкарня «Рута», 2021. Випуск 14. С. 53-57.